

Yksilöllisyys on perhehoidon vahvuus

Perhehoitaja Pirkko Johnson ja palvelupäällikkö Birgitta Matilainen osoittavat esimerkillään, että pitkäaikainen vanhusten perhehoito on realistinen vaihtoehto kuntien palvelurakenteessa. Aidosti tehtävästään pitävän perhehoitajan ja kunnan rohkaisevan asenteen myötä viisi ikäihmistä on päässyt pitkäaikaiseen perhehoitoon.

Pirkko Johnsonin perhehoitokoti on toiminut Rautalammillä vuodesta 2006 alkaen. Johnson palasi puolisonsa kera Suomeen äitinsä omaishoitajaksi Englannista, jossa hän teki sairaanhoitajana pitkän työuran muun muassa vanhustenhoidossa. Omaishoitajana Johnsonille heräsi ajatus perhehoitajan työstä. Rautalammillä oli ollut ennen Johnsonia yksi vanhusten perhehoitaja, joka oli juuri jäänyt eläkkeelle. Palaset lokahtivat yhteen, ja uusi perhehoitokoti pääsi aloittamaan toimintansa. Nykyään Johnsonien kotona asustaa viisi kunnioitettavaan ikään ehtinyttä rouvashenkilöä, joiden kesken leikkimielisesti kilvoittelankin iäkkäimmän asukkaan tittelistä.

Perhehoitokodin arki pyörii päivittäisten rutiinien ympärillä. Arjen apuna Johnsonilla on ollut **Ritva Mäki-Ylönen**, joka tekee noin 15 tunnin työpanoksen viikossa. Pienissä askareissa Pirkon puoliso **Robin Johnson** auttelee tarvittaessa. Perhehoitokodissa vierailee parisen kertaa viikossa SPR:n ystäväpalvelun vapaa-

ehtoisia, jotka auttelevat muun muassa asukkaiden kävelyttämässä.

Arjen touhuihin osallistumiseen iäkkäiden asukkaiden toimintakyky asettaa omat rajoitukseksensa. Asukkaiden pitkällä olevat muistisairaudet olivatkin alussa Johnsonille pieni yllätys.

– Perhehoitajan tehtävä vaatii oikeanlaista asennetta. Sydän pitää olla paikallaan. Kenestä tahansa ei vain ole ottamaan vieraita ihmisiä kotiinsa asumaan, kommentoi Mäki-Ylönen, jolla on kokemusta perhehoitokodissa avustamisesta jo edellisen perhehoitajan palveluksessa

Mäki-Ylösen apu onkin Johnsonille hyvin tärkeää. Useampi käsipari helpottaa perhehoitokodin arjessa kummasti.

Arjen luottamusta

Arvostus toisen tekemää työtä kohtaan välittyy Rautalammin palvelupäällikkö Birgitta Matilaisen kuvaillen yhteistyötä perhehoitaja Pirkko Johnsonin kanssa.

– Pirkko on huipputyyppi, jonka kanssa on ollut helppoa tehdä yhteistyötä. Hyvän yhteistyön pohjalla onkin molempuolinen arjen luottamus, Matilainen sanoo.

– Minä voin aina tarvittaessa kysyä neuvoa Birgitalta tai kotisairaanhoidon työntekijöiltä, kiittelee Johnson.

– Kunnan näkökulmasta luottamus syntyy siitä, että tiedetään hoidettavien olevan hyvissä käsissä. On tärkeää, että perhehoitaja osaa tunnistaa tilanteet, joissa hän tarvitsee apua tai neuvoa. Erityisesti perhehoidon käynnistämävaiheessa kunnan pitää olla valmis panostamaan, jotta uudessa tehtävässä aloittava perhehoitaja saa tarvitsemansa tuen ja tiedon, Matilainen painottaa.

Omaisten kanssa käytävään keskusteluun on myös varattava riittävästi aikaa, jotta omaiset saavat riittävästi tietoa per-

hehoidosta hoitomuotona. Käynnistäminen vaatii kunnalta myös ajallisen panostuksen selvitysten ja paperitöiden hoitamiseen.

Lisää koulutusta tarvitaan

Hyvästäkin yhteistyöstä löytyy aina jotain kehitettävää. Matilainen myöntääkin, että koulutuksellisen tuen järjestämisessä olisi vielä kunnan taholta parannettavaa. Perhehoitajan tehtävän itsenäisen luonteen johdosta koulutustilaisuudet olisivat hyviä verkostoitumisen keinoja. Samalla perhehoitajalle tarjoutuisi mahdollisuus saada vertaistukea.

– Pitäisi muistaa vielä useammin lähettää Pirkolle kutsua koulutuksiin, Matilainen pohtii.

Oleellisena tekijänä perhehoidon käynnistämässä on niiden vanhusten löytäminen, joille pitkäaikainen perhehoito on sopivin hoitomuoto. Turvattomuutta ja yksinäisyyttä kokeville sekä alku- ja keskivaiheen muistisairautta sairastaville ikäihmiselle perhehoito on osoittautunut erinomaiseksi vaihtoehdoksi.

Perhehoitaja Johnson kertoo käyvänsä useimmiten tapaamassa ikäihmistä tämän kotona tai tehostetun palveluasumisen yksikössä, jotta voidaan jo hieman tutustua ennen varsinaista perhehoitokotiin siirtymistä. Perhehoidon soveltuvuus edellyttää vanhukselta tiettyä toimintakykyä. Päivä- ja yörytmin merkitys on myös oleellinen. Esimerkiksi ikäihmisen jatkuvat uniongelmat ovat perhehoidon poissulkeva tekijä. Perhehoitajan kun on jakettava sekä yö- että päivävuorot.

Perhehoitajan vapaiden järjestämisessä avaintekijä on suunnitelmallisuus. Tuuraajan saaminen edellyttää hyvissä ajoin tehtyjä suunnitelmia. Palvelupäällikkö Matilainen pitää perhehoitajan jaksamisen kannalta ensiarvoisen tärkeänä va-

Rautalammin kunnan palvelupäällikkö Birgitta Matilainen ja perhehoitaja Pirkko Johnson pitävät keskinäistä luottamusta hyän yhteistyön perustana. Oleellista perhehoidon onnistumisen kannalta ovat myös koulutuksen ja vapaiden järjestäminen perhehoitajalle, mutta ennen kaikkea perhehoitajan on sitouduttava työhönsä.

paiden pitämisen mahdollisuutta. Johnsonin kohdalla ratkaisuna on ollut yhden kuukauden ylimääräisen hoitopalkkion maksaminen. Tällä järjestelyllä Johnson on voinut kustantaa vapaidensa ajaksi perhehoitokotiin tuuraajan.

Johnsonin käydessä taannoin entisesä kotimaassaan Englannissa tuuraajana toimi hänen tuttavansa, joka on toiminut johtajana kehitysvammaisten hoitokodissa. Luotettavan tuuraajan käsiin oli levelista antaa omat hoidettavat.

Vapaiden järjestäminen on perhehoidon suurimpia haasteita. Johnsonkin myöntää, ettei tuuraajan saaminen ole aina ollut helppoa. Yhtenä vaihtoehtona hän on miettinyt kotipalvelusta saatavaa työntekijää perhehoitokotiin lomituksen ajaksi.

Positiiviset kokemukset rohkaisevat

Rautalammilla toteutettiin palvelurakenteen muutos 2004, jolloin laitoshoidon kunnassa purettiin ja tilalle luotiin kaksi tehostettua palveluyksikköä. Samalla kotihoidon henkilökunnan määrä lähes kaksinkertaistui. Rautalammilla ympärivuorokautisen hoidon palveluissa on 10 prosenttia asukkaista, joista yksi prosentti

Rautalampi:

- Asukkaita n. 3500
- Rautalampi sijaitsee Pohjois-Savon maakunnassa (yli 65-vuotiaita 27,2 %)
- yli 75-vuotiaita 14,3 %
- tehostettuja palveluasumisen paikkoja yht. 52, joista 27 itse tuotettua
- perhehoidossa 5 ikäihmistä
- ympärivuorokautisessa hoidossa 10 %, josta 1 % perhehoidossa

on perhehoidossa. Suhteutettuna kunnan kokoon yksikin perhehoitokoti on jo merkittävä lisä palvelurakenteeseen.

– Haaveena ja tavoitteena kunnassa on nyt kehittää ja laajentaa vaihtoehtoisia asumismuotoja. Yksi vaihtoehto on pitkäaikaisen vanhusten perhehoidon osuuden kasvattaminen, Matilainen pohtii.

Rautalammilla toivotaan vanhusten perhehoitohankkeelta tukea uusien perhehoitajien rekrytointiin ja valmennukseen. Lisää perhehoidosta kiinnostuneita tarvitaan, koska Johnson on jäämässä vuoden päästä hyvin ansaitulle eläkkeelle.

Kunnan näkökulmasta perhehoidossa on monia puoltavia seikkoja.

– Taloudellisuus on nykypäivänä pakko ottaa kunnissa huomioon. Myös yksilöllisyys on perhehoidon vahvuus. Pienessä hoitoyksikössä hoidettavien kunto ja tarpeet voidaan huomioida hyvin. Myös omaisten tyytyväisyys perhehoitoon rohkaisee jatkamaan., Matilainen toteaa.

Ammatillista koulutusta vanhusten perhehoitajaksi aikovalle kumpikaan haastatelluista ei pidä välttämättömänä edellytyksenä. Ammatillisuutta oleellisempina seikkana Matilainen pitää perhehoitajan asennoitumista hoidettaviin.

– Perhehoitajan pitää aidosta tykätä vanhuksista ja omasta tehtävästään. On myös tunnettava omat rajansa jaksamisessa.

– Perhehoitajan sitoutuminen työhönsä on omanlaisensa elämäntapa, Johnson kuvailee.

Työn sitovuudesta johtuen puolison tuki ja apu on Johnsonin mielestä ensiarvoisen tärkeää. Hän toivoisi vanhusten perhehoidosta nousevan nuorille parikunnille yksi vaihtoehto elantonsa ansaitsemiseen.

– Tämä on kuitenkin aika mukava tapa hankkia leipänsä. ●